

Všechny žádosti o důchod bez mezinárodního prvku jsou vyřizovány v zákonných lhůtách, situace se v říjnu stabilizovala

8.11.2023 - | Česká správa sociálního zabezpečení

Žádosti v roce 2022 a předčasný starobní důchod

Každoroční průměr cca 200 tis. nových žádostí o přiznání důchodu byl v loňském roce rekordně navýšen na 250 tis. nových žádostí, přičemž 90 tis. žádostí dorazilo v posledním čtvrtletí roku 2022. K tomu bylo podáno dalších 40 tis. tiskopisů „Uplatnění nároku na dávku důchodového pojištění“, kdy k vlastnímu sepsání žádostí došlo ve většině případů začátkem roku 2023.

Tento stav způsobil extrémní nárůst počtu žádostí o předčasný starobní důchod pro jeho výhodnost díky dvěma mimořádným valorizacím důchodů vyplácených nebo přiznávaných v průběhu roku 2022.

Doba vyřizování žádostí o důchod a důvody jejího prodloužení

Přestože extrémní nárůst počtu žádostí vede přirozeně k požadavku na delší lhůtu pro zpracování, je třeba zohlednit i další faktory, které délku ovlivňují. Prvním nezbytným krokem při rozhodování o nároku na přiznání starobního (i předčasného) důchodu je ověření, zda klient splňuje dvě základní podmínky: dosažení důchodového věku (nebo věku pro nárok na předčasný starobní důchod) a potřebnou dobu pojištění. Dobou pojištění je doba výkonu výdělečné činnosti, jež zakládá účast na důchodovém pojištění (nejčastěji jde o zaměstnání nebo samostatnou výdělečnou činnost), kterou ČSSZ obvykle ve své evidenci má. Další doby, jež se započítávají, jsou tzv. náhradní doby, které v evidenci ČSSZ zpravidla chybí, pro jejich započítání je třeba jejich doložení klientem. Jedná se například o studium, základní vojenskou službu nebo péči o dítě. Chybět však mohou i jiné doby pojištění. Doložit tyto případné chybějící doklady bývá v řadě případů pro Českou správu sociálního zabezpečení i samotného klienta náročné, což prodlužuje řízení.

„Všem klientům doporučujeme, aby už v produktivním věku pravidelně využívali naši Informativní důchodovou aplikaci (IDA). Vyhnou se tak v budoucnosti nepříjemným překvapením při podání žádosti o důchod. Z aplikace IDA klient po přihlášení snadno pozná, které doby pojištění u něj konkrétně ČSSZ eviduje a které bude muset (a může již nyní) doložit,“ říká ústřední ředitel ČSSZ František Boháček.

Když klient po přihlášení do aplikace **IDA na ePortálu ČSSZ** zjistí, že některé jeho údaje v evidenci chybí, může je kdykoliv ve spolupráci s místní OSSZ / PSSZ / MSSZ Brno doplnit. Jak doložit jednotlivé doby pojištění, se dozvíte v informativním letáku.

Další specifické situace, které mají vliv na dobu řízení o přiznání důchodu

Zvláštní situace nastává, pokud klient získal dobu pojištění za zaměstnání, podnikání nebo i náhradní dobu také **v zahraničí** ve státech Evropské unie nebo v těch, s nimiž má ČR uzavřenou smlouvu o sociálním zabezpečení. Pro ověření nároku je vždy potřeba součinnost zahraničního nositele pojištění. Pouhé doklady předložené žadatelem jsou pro zápočet zahraniční doby pojištění nedostačující. Jelikož zahraniční instituce nemá povinnost odpovědět hned, navíc sama třeba některé skutečnosti došetřuje, musí ČSSZ na její vyjádření vyčkat, neboť mnohdy nemůže v řízení o českém

důchodu pokračovat a poskytnout žadateli ani zálohu na důchod.

Při vyřizování **pozůstalostního důchodu** (sirotčího, vdovského, vdoveckého), kdy zesnulá osoba ještě nepobírala starobní nebo **invalidní důchod**, je nezbytné pro výpočet tohoto důchodu doložit chybějící doby pojištění zesnulého jako při vyřizování starobního důchodu. Žadatel o invalidní důchod přikládá kromě chybějících dob pojištění také lékařskou zprávu od svého ošetřujícího lékaře o svém zdravotním stavu a další lékařsky potvrzené objektivní zprávy a nálezy podle vlastního uvážení. Současně klient vyplňuje tzv. profesní dotazník, ve kterém uvádí informace o vlastní kvalifikaci

a předchozích vykonávaných zaměstnáních a jehož součástí je i vlastní vyjádření k vlivu jeho zdravotního stavu na schopnost pracovat. Pokud je třeba dodané podklady upřesnit či rozšířit pro jejich správné posouzení posudkovým lékařem, žádá ČSSZ o toto doplnění klienta a následně čeká, než klient s případnou pomocí svého ošetřujícího lékaře lékařskou zprávu doloží. Čím dříve se podaří podklady vyřídit, tím dříve je možné v řízení o přiznání invalidního důchodu pokračovat.

Také **exekuce nebo insolvence** žadatele o důchod má vliv na délku zpracování žádosti o důchod. Pokud ČSSZ nemá údaje potřebné pro zavedení exekuční či insolvenční srážky, musí je došetřovat. O dobu došetřování se prodlužuje zákonná lhůta pro vyřízení žádosti. Proto by měl klient předložit kopie exekučních příkazů už při sepisování žádosti o důchod.

Aktuální situace

Od září tohoto roku dochází ke snižování počtu žádostí o starobní i předčasný starobní důchod. V říjnu 2023 bylo podáno 15 565 nových žádostí o důchod, z toho 6 437 o starobní důchod a z nich pouze

4 050 o předčasný starobní důchod. K tomu bylo nově podáno 363 tiskopisů „Uplatnění nároku na dávku důchodového pojištění“.

2023	leden	únor	březen	duben	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen
Počty nově podaných žádostí o důchod (starobní, pozůstalostní, invalidní)	18 553	19 922	22 916	20 113	24 223	19 420	18 142	23 224	18 449	15 565
→ z toho o starobní důchod	7 517	11 225	13 566	12 765	15 327	11 754	11 576	15 743	10 491	6 437
→ → z toho o předčasný starobní důchod	5 034	9 182	11 331	11 035	12 881	9 665	9 759	13 401	8 167	4 050

Podíl předčasných důchodů vzhledem k žádostem o starobní důchody byl v roce 2021 na úrovni 43 % a do září 2022 na úrovni 32 %. Zájem o předčasné starobní důchody začal narůstat v posledním čtvrtletí roku 2022, kdy dosahoval úrovně přes 80 %. Od září 2023 poprvé poklesl na 78 % a v říjnu je již na úrovni 63 %. Tento typ žádosti patří k nejnáročnějším na vyřízení, neboť jeho vyřízení znamená rozdělení procesu na posouzení nároku a rozhodnutí o přiznání nároku, ovšem ve většině případů bez žádosti o výplatu, jejíž uvolnění a přepočítání krácení za dobu předčasnosti po ukončení zaměstnání nebo dosažení důchodového věku se přesouvá do pozdějších měsíců. Počet žádostí dále navýšilo přes 51 tisíc žádostí o výchovné, z nichž 27 tisíc vyžadovalo detailní individuální posouzení a často

i došetřování.

**Počet
vyřízených
žádostí o
důchod
(starobní,
pozdůstalostní,
invalidní)**

ROK	leden	únor	březen	duben	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec	CELKEM
2021	14 357	14 567	17 370	18 778	18 626	22 371	15 963	12 491	13 917	13 024	15 793	10 876	188 133
2022	11 897	13 632	15 362	14 633	16 801	16 993	14 155	12 927	14 560	16 520	20 248	12 864	180 592
2023	10 501	15 373	22 305	19 496	15 352	37 181	20 846	18 808	24 225				

Díky zvýšení počtu vyřízených žádostí se daří žádosti vyřizovat v kratších lhůtách a dochází k výraznému poklesu podílu nevyřízených žádostí v pásmu nad 90 dnů, kdy ještě na konci srpna bylo v tomto pásmu 21 % žádostí bez mezinárodního prvku, na konci září 10 % žádostí a nyní se v pásmu nad 90 dnů nachází již jen 2 % žádostí. K 7. 11. se v pásmu nad 90 dnů nacházelo

801 žádostí o důchod bez mezinárodního prvku, které čekají na rozhodnutí o přiznání důchodu a jeho výplatu. Z nich je 127 žádostí o řádný starobní důchod, 437 žádostí o předčasný starobní důchod, 156 žádostí o invalidní důchod, 71 žádostí o vdovský/vdovecký důchod a 10 žádostí o sirotčí důchod.

Je však potřeba upozornit, že doba, po kterou se došetřují rozhodné skutečnosti, se z celkové doby řízení odečítá. Zohlednění této odečítané doby se v evidenci nevyřízených případů provádí až při jeho definitivním zpracování. Ve statistikách počtu žádostí po 90denní zákonné lhůtě se tak vždy nachází i případy, u kterých je dosud realizováno šetření chybějících dokladů, bez nichž nelze o žádosti rozhodnout. Pokud tedy například v evidenci chybí doby pojištění, které musí ČSSZ došetřit, je v průběhu řízení možné, že se překročí lhůta 90 dní a tato žádost je aktuálně evidována jako po lhůtě. Po došetření a rozhodnutí se však doba došetřování odečte a tato žádost bude fakticky evidována jako vyřízena do 90 dnů, tedy ve lhůtě.

Velmi se našim klientům omlouváme za komplikace spojené s prodlouženou lhůtou při vyřizování žádostí o přiznání důchodů. Tato situace není systémovým selháním ve fungování ČSSZ, ale zcela mimořádnou situací, která se v současné době stabilizuje.

https://www.cssz.cz/web/cz/uvod/-/asset_publisher/GQ48v1KeNe0J/content/id/2555722